

BIULETYN KOWIEŃSKI**W I L B I**

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) GARBARSKA 7-2.

Nr. Wilno, dnia 2 grudnia 1935 r.

1388.

T r e ś ć n u m e r u :**I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.**

Dział.Str.

1. B. minister Zaunius o zarzutach popierania przez rząd litewski terrorystów ukraińskich.-	I.	1.
2. "L.Aidas" w sprawie zarzutów popierania przez rząd litewski ukraińskich terrorystów.-	"	"

K r o n i k a .

3. Sprawa porozumienia litewsko-niemieckiego.-	"	"
4. Wizyta posła francuskiego u ministra Lozorajtisa.	"	2.
5. Działalność związku studentów bałtyckich.-	"	"
6. Sprawa sankcyj a Litwa.-	"	"

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WENNETRZNEJ I ŻYCIE SPOLECZNE.**K r o n i k a .**

7. Negatywny stosunek kleru wobec "Młodej Litwy".	III.	3.
8. Przeniesienie generała Szniukszty w stan spoczynku.-	"	"
9. Sprawa przedstawicielstwa studenckiego.-	"	"
10. Sprawa realizacji ustawy prasowej.	"	"
11. Sprawa uniwersytetu katolickiego.-	"	"
12. Zawieszenie w czynnościach zarządu towarzystwa studentów.-	"	"

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH.**K r o n i k a .**

13. Delegacja "Pochodni" u ministra Obrony Kraju.-	IV.	"

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

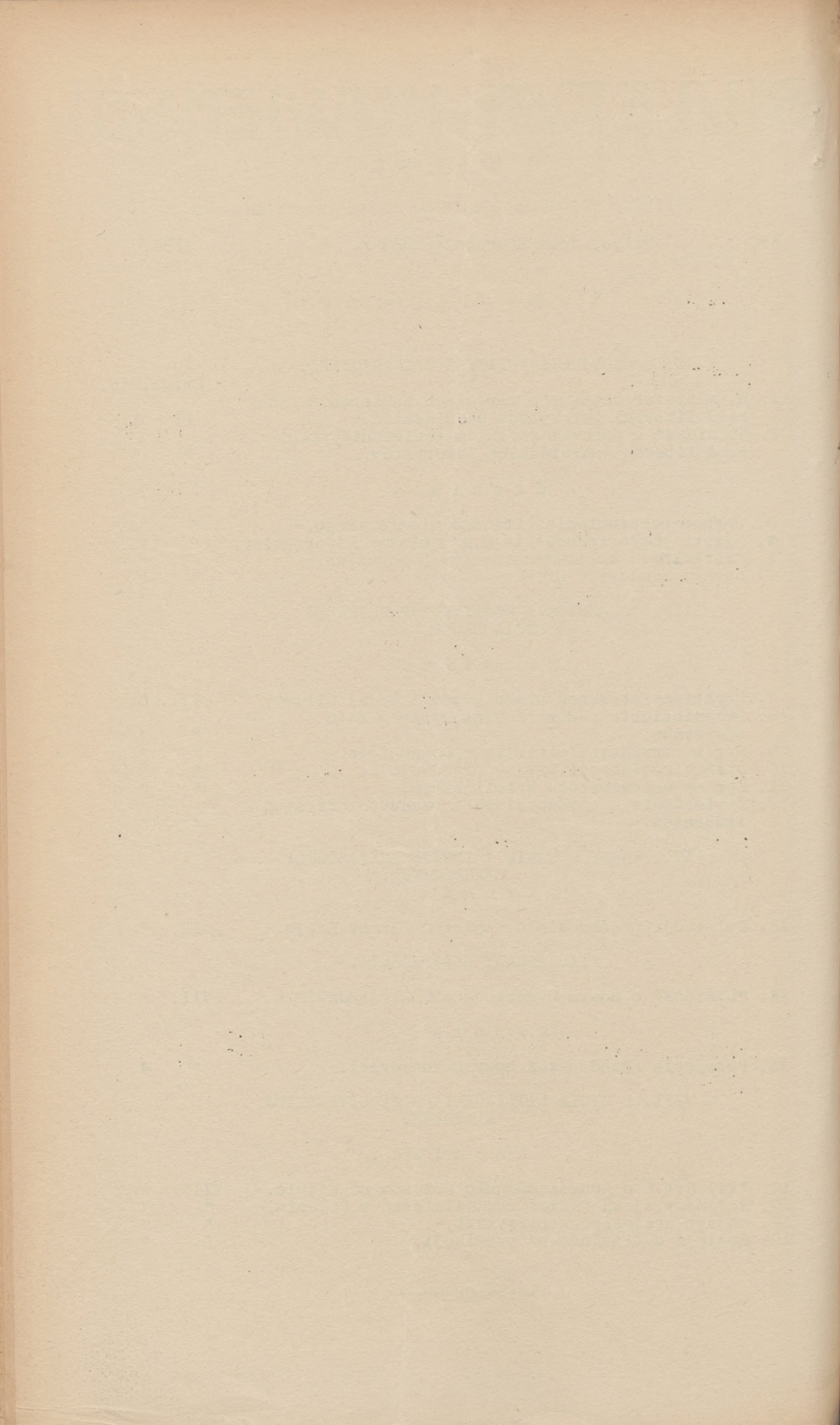
14. "L.Aidas" o nowym Dyrektorjacie kłajpedzkim.-	VII.	"

K r o n i k a .

15. Przejęcie agend przez nowy Dyrektorjat.-	"	4.

VIII. Z ŻYCIA LITWINÓW I PRASY LITEWSKIEJ W WILNIE.**K r o n i k a .**

16. "Vil.Ryt." o prześladowaniu Polaków na Litwie.-	VIII.	"
17. Rejonowy zjazd T-stwa św.Kazimierza w Pelesie.-	"	"
18. Odczyt profesora M.Birżyszki.-	"	"
19. Rewizje u Litwinów na prowincji.-	"	"

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

1/ B. MINISTER ZAUNIUS O ZARZUTACH POPIERANIA PRZEZ RZĄD LITEWSKI TERORYSTÓW UKRAIŃSKICH "Siewodnia" z dnia 1.XII. 1935 r. zamieścił następujące oświadczenie b. ministra Zuniusa w sprawie zarzutów popierania przez rząd litewski terrorystów ukraińskich: "Uważam za rzecz zbyteczną bronić się przed polskimi oskarżeniami pod moim adresem. Jeżeli o nich mówię, to jedynie w celu ustalenia prawdy. Mojem zdaniem, młode niepodległe państwo, mające pretensję do wspólności z innymi kulturalnymi państwami, nie może nikomu odmawiać prawa azylu. I jeżeli na terytorjum litewskim zjawili się ukraińscy emigranci, to Litwa, jak każde inne państwo, musiała udzielić im prawa azylu. Ale prawo azylu ma swoje granice, a tych granic, oświadczam kategorycznie, Litwa nigdy nie przekroczyła. Co się tyczy oskarżeń, wysuniętych osobiście przeciwko mnie, a opartych na liście, napisanym rzekomo przez ukraińskiego lidera Konowalca, mogę tylko skonstatować, że w swoim czasie istotnie odbyłem rozmowę z Konowalcem i interesowałem się ukraińskimi nastrojami o tyle, o ile było to ciekawe dla każdego polityka, a w szczególności dla ministra spraw zagranicznych. Dla scharakteryzowania prawdziwości listu Konowalca, wystarczy co następuje: w "liście" jest mowa o tem, że minister spraw zagranicznych przedsięwzię w zмовie z prywatną osobą, jaką jest Konowalec, czyny nielegalne i przytem prosi tę osobę o zachowanie ostrożności, aby czyny te nie zostały wykryte... Czy można się do tego odnosić poważnie? Czyż trzeba obalać inne szczegóły tych oskarżeń - wystarczy oświadczyć, że wszystko to jest zbyt prymitywne, aby tej całej kampanji dawać poważną wiarę".

Korespondent "Siewodnia" dodaje od siebie, że sfery polityczne w Kownie uważają, iż oskarżenie p. Zauniusa zostało wysunięte głównie z powodów politycznych. /A-8/23/.P.

2/ "LIETUVOS AIDAS" W SPRAWIE ZARZUTÓW POPIERANIA PRZEZ RZĄD LITEWSKI UKRAIŃSKICH TERORYSTÓW. "L. Aidas" Nr. 300 z 28.XI.1935 r. Art. p. t. "Polityka legend w sprawie zabójstwa Pierackiego". Streszczenie:

W Warszawie toczy się obecnie proces o zabójstwo min. Pierackiego. Ze względu na wielkie zainteresowanie, jakie sprawa ta wywołała, Polacy postanowili ją wykorzystać również dla celów politycznych. W związku z tem stworzyli oni legendę o rzekomo udzielanej przez rząd litewski pomocy jakiejś ukraińskiej organizacji terrorystycznej, o wypłacaniu tej organizacji pieniężnych zapomóg, wydawaniu paszportów, wyrabianiu wiz obcych państw do podróży po Europie i Ameryce.

Cała ta legenda opiera się na liście, napisanym rzekomo przez jednego z przywódców wspomnianej organizacji Eugenjusza Konowalca. W liście tym wspomniany Konowalec opisuje jakiemuś Seniukowi swoje rzekome spotkanie z b. ministrem Zauniusem i najszczegółowiej opowiada różne tajemnice swej konspiracyjnej organizacji, wyjaśniając jak były uzyskiwane fałszywe paszporty, skąd brano pieniądze na akcję i w jaki sposób praca organizacyjna będzie prowadzona nadal.

Odrązu rzuca się w oczy, że list jest tak ułożony, by nadawał się do formułowania brudnych zarzutów. Wystarczy powierzchownie wczytać się w treść tego listu, by natychmiast wynikły wątpliwości co do pochodzenia tego listu. Nie można żadną miarą zrozumieć, by przywódca terrorystycznej organizacji był tak naiwny i nieostrożny i opisywał tajemnice organizacyjne w liście. Autorem listu okoliczność ta też widocznie wydała się uderzająca. Dlatego też w liście mówi się m. in. o rzekomych radach dr. Zauniusa wystrzegania się Polaków, by się nie zorientowali. Jednak nawet takie wysiłki autorów listu, zmierzające do uczynienia jego treści bardziej wiarogodną, rozbijają się o całkiem niewiarogodne twierdzenie listu, by lit. min. Spr. Zagr. utrzymywał osobiste stosunki ze wspomnianą organizacją terrorystyczną. Pozatem legenda o pomocy rządu litewskiego

opiera się w akcie oskarżenia na innych zgola niebywałych rzeczach, jak np. na twierdzeniach, że w Kownie była ekspozycja terrorystycznej organizacji, że wydawało tam organ terrorystów "Surma" i t.p.

"Elta" stanowczo zdementowała wszystkie te wymysły. Pomimo tego, prasa polska, a za nią niemiecka dąży do rozdmuchania tych wymysłów, wyszukując je dla propagandy antylitewskiej. Niektóre pisma dochodzą do tego, że zaczynają twierdzić, iż postępowanie Litwy daje obecnie Polsce wolną rękę w stosunku do Litwy.-

Wydaje się, że cała ta polityka legend w sprawie zabójstwa Pierackiego zmierza do częściowego przynajmniej zrekomensowania wrażeń; jakie w swoim czasie w Europie wywołały oskarżenia litewskie pod adresem Polski spowodu organizowania przeciwko Litwie band Pleczkajtisa. Jeżeli jednak Polacy mają tu tylko taki cel na względzie, nie osiągną go bodaj wcale. Bandy Pleczkajtisa są faktem, o którym wie cała Europa. Niema też żadnej wątpliwości co do źródeł i pochodzenia tych band. Tymczasem rzucane przez Polaków pod adresem Litwy są najczystsza legenda, której stworzenie kosztowało Polaków niewątpliwie znacznie mniej, aniżeli organizowanie band Pleczkajtisa. /A-8/23/.

K r o n i k a .

3/. SPRAWA POROZUMIENIA LITEWSKO-NIEMIECKIEGO. "L.Żin." z 28.XI.1935 r.: W związku ze zwłoką w utworzeniu Dyrektorjatu, pisma niemieckie znów rozpoczęły kampanję przeciwlitewską, oskarżając rząd litewski, że jest jedynym winowajcą, iż po dziś dzień nie został utworzony Dyrektorjat. Zdaniem prasy niemieckiej, porozumienie niemiecko-litewskie jest możliwe na następujących warunkach: 1. aby zostały usunięte wszystkie trudności, czynione Sejmikowi i Dyrektorjatowi, 2. aby zostały zniesione wszystkie rozporządzenia, uczynione przez bezprawne Dyrektorjaty oraz kowieńskie instytucje, o ile te ustawy i rozporządzenia były niezgodne ze Statutem kłajpedzkim, 3. aby została zrewidowana sprawa Neumanna i Sassa i skazańcy zostali uwolnieni na mocy amnestji, 4. aby został rozwiązany Sąd Statutowy. Ze strony litewskiej zaś wysuwa się następujące żądania: 1. aby Niemcy zaraz zaprzestały swej propagandy przeciwlitewskiej, 2. aby się Niemcy nie wtrącały do wewnętrznych spraw Litwy, 3. aby wstrzymały przeciwlitewską kampanję prasową, 4. aby przytrzymały się dotyczących Litwy zawartych przez nie zobowiązań międzynarodowych, 5 i wreszcie, aby nazawsze cofnęły swe ręce od Kłajpedy. /A-6/.

4/. WIZYTA POSŁA FRANCUSKIEGO U MINISTRA LOZORAJTISA. "L.Żinios" z 29.XI.1935 r.: 28 listopada r.b. minister Spr. Zagranicznych Lozorajtis odbył długą naradę z posłem francuskim w Kownie p. Dulongiem. W tych dniach poseł francuski był przyjmowany w kowieńskim Rotary klubie. /A-5 / . P.

5/. DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZKU STUDENTÓW BAŁTYCKICH. "L.Żin." z 29.XI.1935 r.: W tych dniach odbyła się w Dorpacie konferencja Sell'u . /związek studentów Finlandji, Estonji, Litwy i Lotwy/, na której uchwalono jako wspólny język studenterji nadbałtyckiej wprowadzać angielski zamiast, jak dotychczas, niemieckiego. Powzięto szereg uchwał w sprawie zbliżenia kulturalnego między narodami Nadbałtyki oraz w sprawie wspólnych zawodów sportowych. Litewska delegacja zrezygnowała z urzędzenia olimpijady sportów zimowych w Kownie spowodu braku odpowiednich urządzeń. Odbędzie się ona prawdopodobnie w Estonji. /K/.

6/. SPRAWA SANKCYJ A LITWA. Prasa rzyńska z 2.XII.35 r.: Min. Spr. Zagr. Lozorajtis przyjął 29 listopada posła włoskiego na Litwie Franconiego i wręczył mu odpowiedź rządu litewskiego na notę włoską w sprawie sankcyj. W odpowiedzi tej rząd lit. wskazuje na to, iż Litwa bierze udział w sankcjach wyłącznie dlatego, że jako członek L.N. winna wykonywać postanowienia paktu Ligi. Decyzja rządu lit. w sprawie zastosowania sankcyj wcale nie narusza uczuć głębokiej przyjaźni, jakie żywi Litwa w stosunku do Włoch. /A-11/. P.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ
I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a .

7/. NEGATYWNY STOSUNEK KLERU WOBEC "MŁODEJ LITWY".
"L.Aidas" z 28.XI.1935 r.: Księża na prowincji ostrzegają z
ambon parafjan przed wstępowaniem do związku "Młoda Litwa".
/C-6/5/.-

8/. PRZENIESIENIE GENERALA SZNIOKSIŹY W STAN SPOCZYNKU.
Prasa ryska z 2.XII.1935 r.: B.min.Obrony Kraju gen.-podporucznik
Piotr Szniukszta mianowany został generałem i przeniesiony w
stan spoczynku. /C-16/1/. P.

9/. SPRAWA PRZEDSTAWICIELSTWA STUDENCKIEGO. "L.Žin." z
27.XI.1935 r. zamieszcza wywiad z prorektorem uniwersytetu ko-
wieńskiego prof.Czesnysem w sprawie przedstawicielstwa studentów:
Senat polecił zarządowi senatu opracowanie konkretnego projektu
w sprawie przedstawicielstwa. Za podstawę nowych wyborów do
przedstawicielstwa ma być wzięta ustawa wyborcza do Sejmiku kłaj-
pedzkiego. Listy kandydatów będą mogły być wystawiane jedynie
przez organizacje. Głosować będą mieli wszyscy studenci.
Przedstawicielstwo będzie się składało z 35 osób, gdyż taka
ilość jest najodpowiedniejsza ze względu na pracę w komisjach.
Projektowane jest rozszerzenie kompetencji prezesa przedstawi-
cielstwa przez udzielenie mu prawa kontrolowania przemówień in-
nych członków przedstawicielstwa, a nawet nieudzielania im
głosu. Projekt ten jeszcze nie jest zatwierdzony przez ministra
Oświaty, lecz prorektor oświadczył, iż ma nadzieję, że wkrótce
to nastąpi. /C-29/2/.P.

10/. SPRAWA REALIZACJI USTAWY PRASOWEJ. "L.Žinios" z
28.XI.1935 r.Ustawa prasowa ma wejść w życie dnia 1 grudnia
1935 r. Zostało już ustalone, że kontrolę jej wykonania będzie
sprawował Departament Administracyjny M-stwa Spraw Wewnętrznych,
którego dyrektorem jest A.Surwillo. Wkrótce będą wydane przepi-
sy do tej ustawy. /C-18/5/.

11/. SPRAWA UNIwersYTETU KATOLICKIEGO. "L.Žinios" z
28.XI.1935 r.: Sprawa założenia uniwersytetu katolickiego znów
jest aktualna. Kilka osób będzie wysłanych zagranicę dla przy-
gotowania się do pracy pedagogicznej, zwłaszcza na wydziale
medycznym. /C-7 /4/.

12/. ZAWIESZENIE W CZYNNOŚCIACH ZARZĄDU TOWARZYSTWA
STUDENTÓW. "L.Žinios" z 28.XI.1935 r.: Rektor Uniwersytetu
W.W. zawiesił w czynnościach zarząd T-stwa Studentów prawników
i ekonomistów spowodu zebrania dnia 8 października r.b.
/C-29/1/.

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOŚCI
NARODOWYCH.

K r o n i k a .

13/. DELEGACJA "POCHODNI" U MINISTRA OBRONY KRAJU.
"Dzień Polski" z 29.XI.1935 r.: Dnia 28 listopada delegacja
centralnego zarządu "Pochodni" w składzie prezesa J.Przeździec-
kiego i sekretarza Cz.Galińskiego została przyjęta przez min.
Obrony Kraju płk.St.Dirmantasa i złożyła odpowiednie pismo w
sprawie ostatnich aresztów, zesłań, zamknięcia oddziału "Sparty"
w Wilkomierzu i sekcji samowychowawczej T-stwa "Oświata" w Wil-
komierzu. /D-2/13/.P.

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

14/. "LIETUVOS AIDAS" O NOWYM DYREKTORJACIE KŁAJPEDZKIM.
"L.Aidas" Nr. 302 z 29.XI.1935 r. Art.p.t."Po utworzeniu Dyrek-
torjatu kłajpedzkiego."Streszczenie:

Prezesowi Sejmiku Kłajpedzkiego Baldziusowi udało się nareszcie ułożyć w sprawie utworzenia nowego Dyrektorjatu. W skład nowego Dyrektorjatu wejdą oprócz prezesa: Betke, Žigaud i Surau. Tak więc frakcja litewska nie będzie miała w Dyrektorjacie swego przedstawiciela. Okoliczność ta nie tylko na Litwie lecz i zagranicą wywoła niewątpliwie pewne zdziwienie. Trudno by bowiem odpowiedzieć na pytanie: czym tłumaczyć nieprzyjęcie przedstawicieli frakcji litewskiej w skład Dyrektorjatu?

Utworzenie Dyrektorjatu obali samo przez się zarzuty niemieckie, jakoby gubernator miał stawić prezesowi Dyrektorjatu różne wymagania. Zarzuty te są wyssane z palca. Świadczy o tem najlepiej fakt, że w nowym Dyrektorjacie niema przedstawiciela frakcji litewskiej.

Gubernator wykazał wielkie zaufanie dla przedstawicieli listy niemieckiej. Zaufanie to oparte jest niewątpliwie na przysiędze złożonej przez członków Sejmiku na lojalność Republice Litewskiej. Można przeto przypuszczać, że na obszarze Kłajpedy wytworzyły się pewne nowe pozytywne warunki, które będą prowadzić do poprawy sytuacji.

Należałoby życzyć, by nowy Dyrektorjat kroczył po drogach wskazanych przez Statut i spełnił doniosłe zadania, wynikające z interesów obszaru Kłajpedy i całego państwa litewskiego. /E-14/.

K r o n i k a .

15/. PRZEJĘCIE AGEND PRZEZ NOWY DYREKTORJAT. Prasa ryska z 2.XII.1935 r.: Dnia 30 listopada nowy Dyrektorjat kłajpedzki przedstawił się Gubernatorowi Kurkaukasowi poczem przejął agendy od dawnego Dyrektorjatu Wróbelajtisa. /E-2/.P.

VIII. Z ŻYCIA LITWINÓW I PRASY LITEWSKIEJ W WILNIE.

K r o n i k a .

16."VIL.RYTOJUS" O PRZEŚLADOWANIU POLAKÓW NA LITWIE. "Vil.Rytojus" z 27.XI.1935 r.zamieszcza wzmiankę p.t. "Tradycyjne "prześladowanie" Polaków na Litwie". W ostatnich czasach w pismach polskich, a zwłaszcza w "Kurjerze Wileńskim" coraz częściej spotyka się wiadomości o "prześladowaniu" Polaków na Litwie. W ubiegłych latach prasa polska, w razie potrzeby, dawała takie wiadomości w początkach roku szkolnego, chociaż w 1934 r. liczba podobnych wiadomości w pismach polskich zwiększyła się w pierwszych dniach lutego. W r.b. obrano na tego rodzaju wiadomości koniec listopada. Tradycja trochę kuleje, a tymczasem należałoby się jej trzymać, gdyż zacieranie śladów nic tu nie pomoże. Litwini wileńscy wiedzą bowiem dobrze, co się za takimi wiadomościami kryje. /H-1/1/.

17/. REJONOWY ZJAZD T-STWA ŚW.KAZIMIERZA W PELESIE. "Vil.Ryt." z 27.XI.1935 r.: 2 grudnia odbędzie się w Pelesie rejonowy zjazd przedstawicieli rejonów T-stwa św.Kazimierza w rejonach Pelesy, Noczy i Raduniu. /H-1/4/.

18/. ODCZYT PROFESORA M.BIRŻYSZKI. "Vil.Ryt." z 27.XI.1935 r.: Dnia 27 listopada odbył się z inicjatywy Litewskiego Towarzystwa Naukowego odczyt profesora M.Birżyszki p.t. "I i III wydanie śpiewnika prof.Rezy". /H-1/2/.P.

19./ REWIZJE U LITWINÓWNA PROWINJCI. "Vil.Ryt." z 30.XI.1935 r.: We wsi Rudnia gm.orańskiej pow.wileńsko-trocki policjanci: Zabrzeziński i Jasztel dokonali rewizji u następujących Litwinów: W.Stakelskisa, J.Gadzewicziusa, F.Jukniewicziusa, B.Akulawicziusa i J.Narkauskasa. Szukano broni. 19 listopada dokonano rewizji u J.Ragienisa i B.Czatauskasa. We wsi Jonince gm.daugiesliskiej pow.święciańskiego. Skonfiskowano kilka ksiąg. /H-4/2/. P.

